

Vår saksbehandler: Are Solli

Vår dato:
18.05.2017
Vår
referanse:
2017/81

Deres dato:
04.04.2017
Deres
referanse:
Jan Ellertsen

Kunnskapsdepartementet

Høring - Fagbrev på jobb

Departementet har i brev datert 04.04.2017 sendt på høring forslag om Fagbrev på jobb - en alternativ vei til fag- eller svenneprøven. Forslaget legger til grunn at Regjeringen i Meld. St. 16 (2015-2016) gikk inn for å etablere en ordning med fagbrev på jobb som en alternativ vei til fag- og svennebrev, i samarbeid med partene i arbeidslivet. Rådet viser til komiteens behandling av meldingen, hvor de uttaler:

Voksnes læring gjelder ikke bare det som karakteriseres som marginaliserte grupper på arbeidsmarkedet eller voksne med svake grunnleggende ferdigheter. Etter flertallets syn er de brede, grunnleggende utdanningstilbudene for alle det beste virkemiddelet for inkludering. Flertallet er klar over at voksnes læring i bred forstand er definert ut av meldingen, men mener at dette svekker en nødvendig helhetstenkning og virker begrensende på virkemidler og tiltak som burde vært med i en slik melding. Mye av det som tas opp i meldingen, burde vært satt inn i en bredere utdanningspolitisk sammenheng, slik flertallet ser det. [lenke](#)

Høringsdokument reflekterer ikke rundt disse innvendingene, og stiller ikke spørsmål om de allerede etablerte brede, grunnleggende utdanningstilbudene vil kunne ivareta målgruppas behov.

Departementet legger i stortingsmeldingen til grunn at det er "ingen av modellene som er prøvd ut i forsøkene som i sin helhet kan videreføres som en ordinær ordning." Departementet mener videre at kravene til kompetanse må være de samme som for praksiskandidatordningen.

Om praksiskandidatordningen

Et grunnleggende spørsmål er om det bør utvikles en ny vei til fag- og svennebrev på grunnlag av krav til kompetanse som stilles i praksiskandidatordningen. Ordningen ble etablert på 50-tallet som en mulighet for å oppnå fagbrev for ansatte da de mekaniske fagene ble lagt inn under lærlingordningen. Den innebærer fritak for krav om opplæring og krav om bestått fellesfag. Departementet skriver at de ikke er kjent med disse har dårligere kompetanse som fagarbeidere, eller har lavere status enn

Postadresse:
Postboks 9359 Grønland, 0135 OSLO
Besøksadresser:
Schweigaards gate 15 B, Oslo
Britveien 4, Molde
Parkgata 36, Hamar

Telefon:
+47 23 30 12 00
Telefaks:
+47 23 30 12 99

E-post:
post@utdanningsdirektoratet.no
Internett:
www.utdanningsdirektoratet.no
Org.nr.:
NO 970 018 131 MVA

Bankgiro:
7694 05 10879
IBAN:
NO8876940510879
BIC/SWIFT
DNBANOKK

de som har tatt fag- eller svennebrev som lærling. Som det framgår under stiller imidlertid flere spørsmål om ordningen er tilpasset framtidens krav til fagarbeidere.

Ønsker om enklere og raskere veier til fag og svennebrev.

Vi ser at det kan være et behov for at flere får anledning til å bli fagarbeidere og at det kan finnes flere veier mot dette målet. Det vi imidlertid er sterkt bekymret over er at vi føler at fag og yrkesopplæringen blir presset fra mange kanter med ønsker om enklere og raskere veier til fag og svennebrev. Nå kommer modulstrukturering av lærefag frem til fagbrev, vi ser en økning i antall fagbrev etter VG3 i skole, og nå fagbrev på jobb.

Faglig råd elektro ser at det er et behov for at flere kan få anledning til å bli fagarbeidere, men vi er ikke villig til å kompromisse på kvalitet og innhold i det faglige, og nivå og status til et fag- svennebrev. Kravet og vilkår om dette må ikke gå på bekostning av krav til kompetanse og omfang av opplæring for å avlegge ordinær fag/svenneprøve. Dette avgjørende for Faglig råd for elektrofag.

Vi er bekymret for at Fagbrev på jobb kan bli en ordning som er mer attraktiv i enkelte lærefag enn å tegne ordinære lærekontrakter for ungdom.

Krav til fellesfag

Et tema i høringen er om det skal stilles krav til fellesfag for deltakere i Fagbrev på jobb. Faglig råd for elektrofag har behandlet spørsmål vedrørende praksiskandidat-ordningen og fellesfag i rådets utviklingsredegjørelse. Med henvisning til forskriftens § 3-67 uttaler rådet følgende:

Krav til fag- og sveinebrev

Av bestemmelsen framgår at: «Praksiskandidatar er fritakne frå kravet til fellesfag for å få utferda fag- eller sveinebrev»

Faglig råd for elektrofag mener i utgangspunktet at kravene for å kunne gå opp til fagprøve som praksiskandidat bør gjennomgå. Det kreves ikke fellesfag for praksiskandidater som skal avlegge fagprøve. Alle andre som skal avlegge fagprøve må dokumentere kunnskaper i fellesfag. I

elektrofagene er gode kunnskaper i fellesfag avgjørende for å være en god fagarbeider. For eksempel er gode matematikkunnskaper avgjørende for å kunne beregne ethvert strømførende anlegg. Rådet foreslår at praksiskandidater ikke skal fritas for fellesfag

Praksiskandidatordningen er et særnorsk fenomen som bidrar til at svært få voksne tegner lærekontrakt. Faglig råd for elektrofag mener behovet for fellesfag gjelder alle fagarbeidere innen elektrofag. Det er nå forslag om at det skal utvikles yrkesrettede læreplaner i fellesfag for hvert utdanningsprogram og da vil behovet økes ytterligere. Rådet mener derfor det er grunn til å gjennomgå praksiskandidat-ordningen med sikte på å styrke fellesfagenes posisjon og legge til rette for at flere voksne kan tegne lærekontrakt.

Rådet er også kjent med at flere stiller spørsmål om praksiskandidat-ordningen, og særlig fritaket for fellesfag:

- SRY mener skillet mellom de tradisjonelt "teoretiske og praktiske fagene" innen yrkesfaglig og studieforberedende utdanningsprogram er blitt mer utydelige, og at arbeidslivet legger mer vekt på kompetansen som ligger i den generelle delen av læreplanen og i fellesfagene, men gjerne koblet til bransje/sector/lærefag. Det ønskes også dobbel kompetanse (studieforberedthet)
- Faglig råd for helse- og oppvekstfag mener praksiskandidatordningen utfordres ved at det kuttes i lengde og innhold.
- Byggenæringens landsforening har i brev til departementet bedt om en gjennomgang av praksiskandidatordningen.

På denne bakgrunn - og et generelt mål om økt kvalitet på fagarbeidere i elektrofagene - mener rådet det bør kreves bestått eksamen i fellesfag

Til forslaget:

Kapittel 1 Innledning

Rådet har ingen kommentarer

Kapittel 2 Bakgrunnen for forslaget

Om sentralt gitt skriftlig eksamen

Her omtales «sentralt gitt skriftlig eksamen eller andre *likeverdige vurderingsformer* som viser kompetansen i lærefaget».

Spørsmålet om denne eksamenen skal kunne erstattes av andre vurderings-former har vært diskutert blant partene i arbeidslivet. Disse har ment at eksamen *ikke* skal kunne realkompetansevurderes.

Faglig råd for elektrofag mener at dette også må gjelde deltakere i "Fagbrev på jobb".

Kapittel 3 Gjeldende rett

Rådet har ingen kommentarer

Kapittel 4-5 Departementets vurderinger og forslag

Om reduserte krav til praksis

Departementet viser til udekket behov for arbeidskraft i helsesektoren, at mange ansatte har små stillingsbrøker slik at det vil ta mange år for å kunne gå opp som praksiskandidat. Kravene til fagkompetanse hos de som avlegger fag- eller svenneprøven skal være de samme som i eksisterende ordninger. Departementet foreslår en adgang til å gå opp til fag- eller svenneprøven på grunnlag av en kortere praksis enn det som følger av praksiskandidatordningen.

Rådet viser til at kravene til praksis/læretid er et minste omfang for å kunne tilegne seg faget. Når det gjelder deltidsstillinger, har SRY anbefalt at inntil 80% stillingsbrøk skal kunne godkjennes som heltid. Selv denne reduksjonen med 20% har flere reagert på. Rådet har også merket seg en rekke forsøk på å etablere ordninger som innebærer kortere opplæringstid enn forutsatt.

Rådet mener krav til praksis ikke må styres av etterspørsel etter fagarbeidere. Vi anbefaler derfor at det må stilles samme krav til praksistid/læretid for deltakere i Fagbrev på jobb som for praksiskandidater/lærlinger. Det er ikke hensiktsmessig med flere regelverk for godskriving av opplæring og praksis.

Om lønn

Departementet mener det er behov for en ordning som kombinerer deler av lærlingordningen med deler av praksiskandidatordningen og som bidrar til at flere uten formell kompetanse tar fagbrev, samtidig som de beholder lønn under opplæringen.

Rådet gjør oppmerksom på at også voksne lærlinger ofte beholder ordinær lønn når de går over på lærekontrakt. Se vedlegg. Rådet mener for øvrig at staten bør overlate spørsmålet om lønn til partene i arbeidslivet.

Om innføring i lærefag der bransjen mener det er hensiktsmessig

Departementet skriver: Etter departementets oppfatning bør en slik ordning bare innføres i lærefag der bransjen/sektoren selv mener dette er hensiktsmessig.

Slik ordningen er beskrevet, vil den ikke være aktuell i elektrofagene. I elektrofag er det ikke behov reduserte krav, men ønske om økt kompetanse i fellesfag, bl a matematikk. Videre krever ny teknologi og nye krav til fagarbeidere heller utvidet opplæringstid, enn redusert tid, slik Fagbrev på jobb forutsetter. Rådet stiller også spørsmål om modellen tilfredsstillende kravene til nivå 4 i NKR/EQF og hvilken betydning det vil få for fagutdanningen generelt, selv om ordningen bare vil bli innført i enkelte fag.

Faglig råd er enig i at en slik ordning bare innføres i lærefag der bransjen/sektoren selv mener dette er hensiktsmessig. Rådet mener det må være etter **vedtak** i faglig råd.

5.2 Krav til og beregning av allsidig praksis

Departementet skriver: Utgangspunktet for å beregne kravet til *veiledet praksis* kombinert med opplæring bør etter departementets oppfatning ikke settes kortere enn varigheten av en lærekontrakt med full opplæring i bedrift.

Rådet støtter at varigheten av en lærekontrakt som utgangspunkt.

Om krav til veiledet praksis

Departementet skriver: Fordi kandidaten har gjennomført ett års praksis før kontraktsinngåelsen, kan utgangspunktet for kontrakten være tre år.

Rådet mener at det i samsvar med punktet over kun er veiledet praksis som skal kunne godkjennes, og ikke annen erfaring fra faget. Det må også påpekes at det er **minst** ett års praksis, og dette må være praksis i henhold til læreplanen i faget.

Om 50% stilling og fulltid stilling

Departementet skriver: En mulighet er at kandidatene må ha minst 50 pst stilling gjennom hele kontraktsperioden.

Rådet viser til kommentarene til kap 4-5. Ønske om at voksne med deltidsstillinger raskt skal kunne oppnå fagbrev bør ikke føre til reduserte krav til omfang av opplæringen, f eks at 50% stilling regnes som heltidsstilling. Dette vil i så fall bety

en halvering av oppæringen. Faglig råd elektro mener det må stilles krav til at kandidatene må ha minst 80% stilling for å kunne inngå kontrakt om fagbrev på jobb.

Om realkompetansevurdering

Departementet skriver: Kandidatens kompetanse skal kartlegges i forhold til læringsutbyttebeskrivelsene i læreplanene gjennom realkompetansevurdering.

Rådet støtter at realkompetansevurdering benyttes ved vurdering av vg1 og vg2, slik at opplæringstiden (på fire år eller mer) evt kan godskrives ihht regelverket for ordinære lærlinger.

Kapittel 5.3 Vurdering av oppnådd kompetanse

Om ungdom skal kunne benytte ordningen

Departementet skriver: Ordningens målgruppe er voksne og i hovedsak voksne som ikke har fullført videregående opplæring tidligere. Det vil imidlertid være mulig for en ungdom som avbryter videregående opplæring å opparbeide tilstrekkelig praksis og realkompetanse i et fag til å avlegge fagprøven etter Fagbrev på jobb før det året vedkommende fyller 25 år.

Dette åpner for at også ungdom kan benytte ordningen.

Rådet mener ordningen vil konkurrere med ordinære opplæringsløp og alternative modeller som baserer seg på opplæringsloven 3-3 fjerde ledd. Dette gjelder blant annet vekslingsmodeller og full opplæring i bedrift, som til dels henvender seg til ungdom som har avbrutt videregående opplæring. Forskjellene mellom disse modellene vil i hovedsak være at den ene gir fritak fra fellesfag og de andre ikke. Vi stiller spørsmålstegn ved hva som er begrunnelsen for en slik forskjellsbehandling.

Om fellesfag

Departementet foreslår at det ikke stilles krav om fullført og bestått i fellesfagene for å gå opp til fag- eller svenneprøven for kandidater som følger fagbrev på jobb.

Som det framgår tidligere i uttalelsen, mener rådet det bør kreves fellesfag for deltakere i Fagbrev på jobb, slik det gjøres for lærlinger.

Kapittel 5.4 Tilskudd

Om lærlingtilskudd og godkjenning av bedrifter og veiledere

Departementet skriver: Etter departementets oppfatning er det riktig at bedriften får tilskudd for den opplæringen den gir, enten dette skjer i form av organisert opplæring eller veiledet praksis. Tilskuddet bør ta utgangspunkt i Basistilskudd II, som gjelder for voksne lærlinger.

Rådet mener Fagbrev på jobb er en opplæringsordning. Det bør derfor gis tilskudd som for voksne lærlinger. For øvrig bør samme krav til godkjenning av opplæringsbedrift og veiledere gjelde som for lærebedrifter.

Kapittel 6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Rådet har ingen kommentarer.

Faglig råd for elektrofag ber om at det blir tatt hensyn til synspunktene i departementets videre arbeid med saken.

Med vennlig hilsen

Svein Harald Larsen
leder

Are Solli
nestleder

Vedlegg

Bestemmelse om lønn for voksne lærlinger – fellesoverenskomsten 2016 BNL-NHO

[lenke](#)

2. *Arbeidstaker som er ansatt i bedriften fra før*

Når det inngås lærekontrakt med arbeidstaker som er ansatt i bedriften som ufaglært/hjelpearbeider /spesialarbeider, skal lærlingen fortsatt lønnes som hjelpearbeider, jf. FOB § 2-1.2. Det forutsettes også at arbeidstakeren ikke kan fremstille seg til prøve etter Opplæringslova § 3-5 om allsidig praksis i faget.

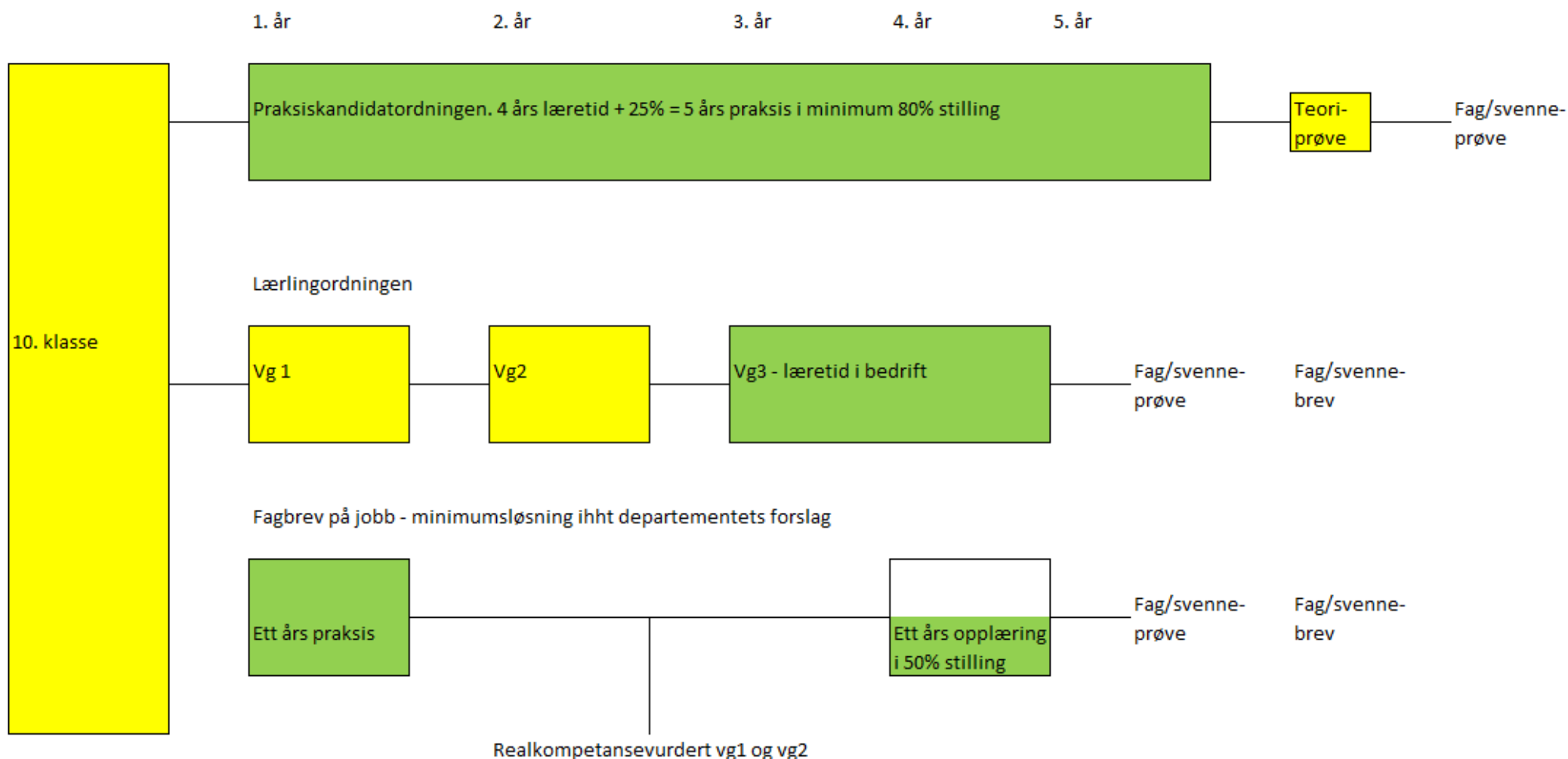
15

Bestemmelse om voksne lærlinger – Staten 2016

[lenke](#)

5. Når det inngås lærekontrakt med ufaglærte arbeidstakere som allerede er tilsatt i virksomheten, beholder de sin lønn i læretiden. Det forutsettes også at den tilsatte ikke oppfyller vilkårene for å kunne gå opp til fagprøven som praksiskandidat.

Fagbrev på jobb – minimumsløsning i henhold til departementets forslag

Postadresse:

Postboks 9359 Grønland, 0135 OSLO

Besøksadresser:

Schweigaards gate 15 B, Oslo

Britveien 4, Molde

Parkgata 36, Hamar

Telefon:

+47 23 30 12 00

Telefaks:

+47 23 30 12 99

E-post:

post@utdanningsdirektoratet.no

Internett:

www.utdanningsdirektoratet.no

Org.nr.:

NO 970 018 131 MVA

Bankgiro:

7694 05 10879

IBAN:

NO8876940510879

BIC/SWIFT

DNBANOKK